

СХІДНЕ МІЖОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ СХІДНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

М.Київ

12.07.2022

№ 70/3-рк/к

КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС»

Про припинення дій, які
містять ознаки порушення законодавства
про захист економічної конкуренції

На виконання доручення Голови Антимонопольного комітету України від 02.11.2021 № 13-01/1044 щодо здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції органами місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання, які здійснюють діяльність на регіональних ринках у сфері водопостачання та водовідведення, Східним міжобласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (надалі - Відділення) була надіслана вимога голови відділення про надання інформації від 26.01.2022 №70-02/С-513/2 до КОМУНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС».

В ході аналізу відповіді, наданої КОМУНАЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС» листом від 23.02.2022 №59 (вх. від 11.04.2022 №70-01/977) (надалі - Лист №59), встановлено наступне:

Згідно з відомостями, які містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань <https://usr.minjust.gov.ua>, КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС» (надалі - КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС», Підприємство) є юридичною особою, засноване Буринською міською радою,

Місцезнаходження КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС»: [REDACTED]

КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС» здійснює такі види економічної діяльності згідно КВЕД:

- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]

Відповідно до статуту КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС» (нова редакція), затвердженого рішенням 1 сесії VIII скликання Буринської міської ради від 19.05.2021, Підприємство є самостійним господарюючим статутним суб'єктом, який має право юридичної особи та здійснює виробничу і комерційну діяльність з метою отримання відповідного прибутку.

У розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС» є суб'єктом господарювання.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про природні монополії» природна монополія - стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

Згідно з статтею 5 Закону України «Про природні монополії» відповідно до цього Закону регулюється діяльність суб'єктів природних монополій у сфері, зокрема, централізованого водопостачання, централізованого водовідведення.

Отже, КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС» у розумінні статті 5 Закону України «Про природні монополії» є суб'єктом природних монополій.

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 01.04.2002 № 317/6605 (надалі - Методика), зокрема з урахуванням пункту 2.2 Методики, встановлено наступне.

Об'єктами аналізу є:

- послуги з централізованого водопостачання, централізованого водовідведення;
- КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС» - суб'єкт господарювання, який надає послуги з централізованого водопостачання, централізованого водовідведення.

Споживачами послуг є фізичні та юридичні особи, які отримують або мають намір отримати послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

Згідно з частиною першою статті 1 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» споживачі житлово-комунальних послуг діляться на індивідуальних та колективних, а саме:

- індивідуальний споживач - фізична або юридична особа, яка є власником (співвласником) нерухомого майна, або за згодою власника інша особа, яка користується об'єктом нерухомого майна і отримує житлово-комунальну послугу для власних потреб та з якою або від імені якої укладено відповідний договір про надання житлово-комунальної послуги;

- колективний споживач - юридична особа, що об'єднує споживачів у будівлі та в їхніх інтересах укладає договір про надання комунальної послуги;

Абзацом тридцятим частини першої статті 1 Закон України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» визначено, що:

- централізоване питне водопостачання - господарська діяльність із забезпечення споживачів питною водою за допомогою комплексу об'єктів, споруд, розподільних водопровідних мереж, пов'язаних єдиним технологічним процесом виробництва та транспортування питної води;

- централізоване водовідведення - господарська діяльність із відведення та очищення стічних вод за допомогою системи централізованого водовідведення;

Згідно з пунктом 1 Правил надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 № 690, ці Правила регулюють відносини між суб'єктом господарювання, що провадить господарську діяльність з централізованого водопостачання та/або централізованого водовідведення, та індивідуальним і колективним споживачем, який отримує або має намір отримувати послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, а також визначеною власником (співвласниками) особою, що здійснює розподіл обсягів послуг.

Згідно з пунктом 5.1 Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Централізоване водопостачання та централізоване водовідведення є послугами, які не мають замінників. Внаслідок технологічних особливостей надання послуг централізованого водопостачання та водовідведення конкуренція на зазначеному ринку відсутня.

Послуги з централізованого водопостачання та послуги з централізованого водовідведення в розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є товарами.

Таким чином, товарними межами цих ринків є послуги з централізованого водопостачання та послуги з централізованого водовідведення.

Відповідно до пункту 6.1 Методики територіальні (географічні) межі ринку визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів є неможливим або недоцільним.

За інформацією КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС», наведеною у Листі №59 Підприємство надавало у 2020, 2021 роках та продовжує надавати у 2022 році послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення на території міста Буринь та послуги з централізованого водопостачання на території Червонослобідського старостинського округу Буринської міської територіальної громади.

Отже, територіальними (географічними) межами ринків послуг з централізованого водопостачання є територія міста Буринь та територія Червонослобідського старостинського округу Буринської міської територіальної громади на яких розташовані мережі, що перебувають у власності та/або користуванні КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС».

Територіальними (географічними) межами ринку послуг з централізованого водовідведення є територія міста Буринь на якій розташовані мережі, що перебувають у власності та/або користуванні КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС».

Відповідно до пункту 7.1 Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило один рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок із сталою структурою.

Протягом 2021 року та поточного періоду 2022 року структура ринків послуг з централізованого водопостачання у територіальних (географічних) межах території міста Буринь та території Червонослобідського старостинського округу Буринської міської територіальної громади на яких розташовані мережі, що перебувають у власності та/або користуванні КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС» - не змінилась.

Протягом 2021 року та поточного періоду 2022 року структура ринку послуг з централізованого водовідведення у територіальних (географічних) межах території міста Буринь на якій розташовані мережі, що перебувають у власності та/або користуванні КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС» - не змінилась.

З огляду на зазначене, часовими межами ринків послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення визначено період: 2021 рік та поточний період 2022 року.

Враховуючи викладене, відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС» має ознаки суб'єкта господарювання, що займає монопольне (домінуюче) становища на ринках послуг:

- з централізованого водопостачання в межах території міста Буринь та території Червонослобідського старостинського округу Буринської міської

територіальної громади на яких розташовані мережі, що перебувають у власності та/або користуванні КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС»;

- з централізованого водовідведення на території міста Буринь на якій розташовані мережі, що перебувають у власності та/або користуванні КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС», у 2021 році та продовжує його займати у поточному періоді 2022 року,

оскільки на цих ринках у нього немає жодного конкурента.

Пунктом 2 частини першої статті 5 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» визначено, що послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення є комунальними послугами.

Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» надання житлово-комунальних здійснюється виключно на договірних засадах.

Частиною першою статті 648 Цивільного кодексу України передбачено, що зміст договору, укладеного на підставі правового акту органу державної влади, органу місцевого самоврядування, обов'язкового для сторін (сторони) договору, має відповідати цьому акту.

Згідно з частиною другою статті 12 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» договори про надання житлово-комунальних послуг укладаються відповідно до типових або примірних договорів, затверджених Кабінетом Міністрів України або іншими уповноваженими законом державними органами відповідно до закону. Такі договори можуть затверджуватися окремо для різних моделей організації договірних відносин (індивідуальний договір та колективний договір про надання комунальних послуг) та для різних категорій споживачів (індивідуальний споживач, колективний споживач).

Згідно з Листом №59 КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС» «проводить укладання договорів на надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення відповідно до вимог Постанови Кабінету Міністрів України від 05 липня 2019 року №690 «Про затвердження Правил надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення і типових договорів про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення» з 01 січня 2020 року» (мова оригіналу). Ним укладені та діють 4236 договорів з індивідуальними споживачами про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення (без обслуговування внутрішньо-будинкових систем).

До Листа №59 КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС» додало п'ять копій укладених протягом 2021 року та у січні 2022 року договорів про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення споживачам категорії «населення», положення яких і були досліджені на відповідність вимогам законодавства про захист економічної конкуренції:

- Договір про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення Герасименко Ю.В. від 01.01.2022;

- Договір про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення Лістуновій Н.В. від 01.10.2021;
- Договір про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення Лістуновій І.Ю. від 15.09.2021;
- Договір про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення Буценко С.В. від 01.10.2021;
- Договір про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення Прядко Є.Ю. від 17.11.2021.

В ході дослідження наданих КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС» договорів про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення споживачам категорії «населення» встановлено, що це єдина розроблена підприємством форма для всіх споживачів категорії «населення».

На час укладення зазначених договорів діяли Правила надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення і типових договорів про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 року №690 в редакції від 05.07.2019 (надалі – Правила №690 в редакції від 05.07.2019). Постановою Кабінету Міністрів України від 02.02.2022 №85 затверджено нову редакцію Правил надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення і типових договорів про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення (надалі – Правила №690 в редакції від 04.02.2022).

Аналізом вказаних договорів встановлено, що КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС» не включило до них пункти, які були передбачені чинним законодавством, в тому числі, Типовим договором з індивідуальним споживачем про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення (без обслуговування внутрішньобудинкових систем), затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 №690, і який є Додатком до Правил №690 в редакції від 05.07.2019) (надалі - Типовий договір в редакції від 05.07.2019).

Згідно з частиною другою статті 26 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» виконавець комунальної послуги або управитель багатоквартирного будинку зобов'язаний самостійно здійснити перерахунок вартості комунальної послуги або послуги з управління багатоквартирним будинком за весь період їх ненадання, надання не в повному обсязі або невідповідної якості, а також сплатити споживачу неустойку (штраф, пеню) у порядку та розмірі, визначених законодавством або договором.

Пунктом 28 Типового договору в редакції від 05.07.2019 було передбачено, що «у разі ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості виконавець проводить перерахунок вартості послуги у порядку, затверджені Кабінетом Міністрів України, та сплачує споживачеві неустойку (штраф, пеню) у

розмірі _____ відсотків суми здійсненого перерахунку вартості послуги» (мова оригіналу).

Таким чином конкретний розмір неустойки (штрафу, пені) мав бути визначений при укладенні відповідного договору із споживачем.

Проте, положеннями укладених договорів не передбачено обов'язку КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС» щодо сплати споживачу неустойки (штрафу, пені), яку він має йому сплатити у разі ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості, і відповідно, не визначено заздалегідь розмір цієї неустойки (штрафу, пені), що фактично позбавляє споживача цього права гарантованого нормами Закону України «Про житлово-комунальні послуги»

Новою редакцією Правил надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення і типових договорів про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 02.02.2022 №85 розмір відповідної неустойки (штрафу, пені) визначено підпунктом 6 пункту 39 Типового індивідуального договору про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, що не передбачає обслуговування внутрішньо-будинкових систем та який затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 №690 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 02.02.2022 №85), (надалі - Типовий договір в редакції від 04.02.2022 року), де передбачено, що споживач має право «отримувати від виконавця неустойку (штраф) у розмірі 0,01 відсотка вартості середньодобового споживання послуг, визначеної за попередні 12 місяців (якщо попередніх місяців нараховується менш як 12 - за фактичний час споживання послуг, але не менше 15 днів), за кожен день ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості (крім нормативних строків проведення аварійно-відновних робіт або періоду, протягом якого відбувалася ліквідація або усунення виявлених неполадок, пов'язаних з отриманням послуг, що виникли з вини споживача)» (мовою оригіналу).

Окрім того, положеннями розробленої Підприємством форми договору про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення для споживачів категорії «населення» значно звужено права споживача та обов'язки надавача послуг (КП «Буринь-теплосервіс») порівняно з Типовим договором в редакції від 05.07.2019 та Типового договору в редакції від 04.02.2022.

Наприклад, відповідно до пункту 34 Типового договору в редакції від 05.07.2019 (пункту 39 Типового договору в редакції від 04.02.2022 року) споживач, зокрема, має право на:

- відшкодування збитків, завданих його майну, шкоди, заподіяної його життю або здоров'ю внаслідок неналежного надання або ненадання послуги та незаконного проникнення в належне йому житло (інший об'єкт нерухомого майна);
- несплату вартості послуг у разі їх невикористання (за відсутності приладів обліку) за період тимчасової відсутності в житловому приміщенні (іншому об'єкті

нерухомого майна) споживача та інших осіб понад 30 календарних днів за умови документального підтвердження відповідно до умов договору;

- проведення перевірки кількості та якості послуг у встановленому законодавством порядку;

- складення та підписання актів-претензій у зв'язку з порушенням порядку надання послуг, зміною їх споживчих властивостей та перевищенням строків проведення аварійно-відновних робіт.

Відповідно до пункту 37 Типового договору в редакції від 05.07.2019 (пункту 42 Типового договору в редакції від 04.02.2022 року) виконавець послуг, яким наразі є КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС», зокрема, зобов'язаний:

- вживати заходів до забезпечення питною водою у разі порушення функціонування систем централізованого водопостачання та водовідведення (аварійні ситуації);

- вирішувати питання, пов'язані з порушенням функціонування систем централізованого водопостачання та водовідведення (аварійні ситуації), відповідно до плану оперативних дій із забезпечення споживачів питною водою у відповідному населеному пункті (районі)

- своєчасно реагувати на виклики споживачів, підписувати акти-претензії, вести облік вимог (претензій) споживачів у зв'язку з порушенням порядку надання послуг.

Також підпунктом 17 пункту 37 Типового договору в редакції від 05.07.2019 (підпунктом 17 пункту 42 Типового договору в редакції від 04.02.2022 року) визначено обов'язок виконавця послуг самостійно здійснювати перерахунок вартості послуг за період ненадання, надання не в повному обсязі або неналежної якості послуг, а також сплачувати неустойку споживачу (штраф, пеню) у відповідному розмірі.

Проте, положеннями укладених договорів не передбачено обов'язку КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС» щодо сплати споживачу неустойки (штрафу, пені), яку він має йому сплатити у разі ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості, і відповідно, не визначено заздалегідь розмір цієї неустойки (штрафу, пені), а також відсутні інші вищезазначені пункти.

Відсутність вищезазначених положень в укладених КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС» зі споживачами договорів позбавляє споживачів права на отримання неустойки (штрафу, пені) за порушення КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС» своїх зобов'язань, може призвести до необґрунтованих нарахунків за вказані послуги у разі їх надання не в повному обсязі або зниження їх якості та ущемлення інтересів споживачів.

Такі дії КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС» були б неможливі за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, адже в такому випадку споживачі мали б можливість обирати між кількома виконавцями, і у разі ущемлення їх інтересів могли б обрати іншого виконавця таких послуг.

За відсутності конкуренції на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення споживачі не мають альтернативних джерел придбання зазначених послуг.

Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Згідно з частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

Таким чином, дії КП «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС», які полягають в укладанні зі споживачами договорів про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в редакції, що суперечить вимогам Типового індивідуального договору про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 №690, зі змінами, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринках послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

Ураховуючи зазначене, на підставі статей 7, 12-1, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», частини першої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктів 3, 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 №32-р, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за №291/5482 (зі змінами), адміністративна колегія Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає КОМУНАЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВУ «БУРИНЬ-ТЕПЛОСЕРВІС»

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Припинити дії у вигляді укладання зі споживачами договорів про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в такій редакції, що суперечить вимогам Типового індивідуального договору про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, який затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 №690, зі змінами, і можуть призвести до ущемлення інтересів

споживачів, усунення причин виникнення цього порушення і умов, що йому сприяють.

2. Про виконання рекомендацій повідомити в електронному вигляді на електронну адресу Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (e-mail: khr@amcu.gov.ua) та у паперовому вигляді на адресу Відділу досліджень і розслідувань в Сумській області Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України [REDACTED] **в двомісячний строк** з дня отримання рекомендацій із наданням копій підтверджуючих документів.

Звертаємо увагу, що згідно з частиною другою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають **обов'язковому розгляду** органами чи особами, яким вони надані.

Крім того, відповідно до частини третьої статті 46 вищезазначеного Закону, за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції **не розпочинається**.

Голова колегії

Юрій ГЛАДИК